

Uppföljning av regional kulturverksamhet 2025 samt halvtidsuppföljning av regional kulturplan

Beslutad 2018-01-01, av:

Bakgrund

Kultursamverkansmodellen är en modell för fördelning av statliga bidrag till regional kulturverksamhet och infördes 2011. Regionerna får, enligt förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, fördela statsbidrag till regionala kulturverksamheter om en regional kulturplan har upprättats i samverkan med länets kommuner och i samråd med civilsamhället och de professionella kulturskaparna. Regioner som fördelar statsbidrag enligt förordningen ska årligen följa upp och redovisa till Statens kulturråd (Kulturrådet) hur de statliga medlen har använts och vilka effekter som uppnåtts.

Bidragsgivningen ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås och främjar en god tillgång för länets invånare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet inklusive museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet inklusive läs- och litteraturfrämjande insatser, bild- och formkonstverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet samt främjande av hemslojd. Statsbidraget ska även ge möjligheter till regionala prioriteringar och variationer vilka föreskrivs i Regional kulturplan för Jämtland Härjedalen 2024-2027 (RS/555/2023).

Kultur databasen är ett nationellt webbverktyg för insamling av data och kvantitativ uppföljning av kulturverksamhet. Myndigheten för kulturanalys ansvarar för driften av Kultur databasen. Förutom för regionernas egen uppföljning och Kulturrådets uppföljning av kultursamverkansmodellen används Kultur databasen även av Myndigheten för kulturanalys för nationell insamling av officiell statistik inom musei- och scenkonstområdet. Kulturanalys och Kulturrådet hämtar redovisningar och data direkt från Kultur databasen.

Redovisningen till staten enligt Kulturrådets riktlinjer (Adm 2023/55) är en löpande årlig uppföljning i form av data som redovisas i Kultur databasen tillsammans med verksamheternas årsredovisningar och verksamhetsberättelser. Uppföljningen av kultursamverkansmodellen omfattar även tematiska undersökningar som Kulturrådet beslutar om. Sådana kan exempelvis syfta till att belysa specifika kulturområden eller vissa aspekter av de nationella kulturpolitiska målen.

För att säkerställa att Kulturrådet får någon form av skriftlig redogörelse för den verksamhet som bedrivits med hjälp av statliga bidrag för de sju områden som anges i förordningen ska varje verksamhet bifoga årsredovisningar, verksamhetsberättelser eller motsvarande. Redovisning till staten, det vill säga aktuella data och verksamhetsberättelser för året 2025, ska finnas tillgängliga i Kultur databasen den 7 maj 2026.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	1
1 INLEDNING	3
2 EKONOMI	3
3 PERSONAL	5
4 VERKSAMHET	5
4.1 Estrad Norr.....	6
4.2 Riksteatern J/H	8
4.3 Jamtli.....	8
4.4 Föreningsarkivet i Jämtlands län	10
4.5 Kulturutveckling.....	11
5 STÖD OCH BIDRAG	13
6 SAMVERKAN	15
7 HALVTIDSUPPFÖLJNING AV DEN REGIONALA KULTURPLANEN	16
7.1 Kulturarv - dåtid, samtid, framtid	16
7.2 Barns och ungas rätt till kultur.....	17
7.3 Breddat deltagande och skapande	18
7.4 Digital kulturutveckling	20
7.5 Omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer	21
7.6 Nationella minoriteters och urfolket samernas kultur och språk	21
7.7 Professionella kulturskapares villkor samt kulturella och kreativa branscher	22
7.8 Sammanfattning och utvecklingsbehov	23
8 HÄNVISNING.....	25
BILAGA 1 - REGIONENS EGNA NYCKELTAL	26

1 Inledning

Rapporten är en sammanfattning av kvantitativa och kvalitativa data som redovisats för verksamhetsåret 2025. Då regionen även fördelar stöd och bidrag till andra verksamheter, aktörer och projekt utanför samverkansmodellen så ligger fokus i rapporten på de kulturverksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen, det vill säga har statligt stöd för sin verksamhet. Dessa verksamheter är enheterna Estrad Norr och Kulturutveckling inom Region Jämtland Härjedalen, Stiftelsen Jamtli, Föreningsarkivet i Jämtlands län, Riksteatern J/H och Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD)¹.

I avsnitt 2 redovisas ekonomin för de regionala kulturverksamheterna som ingår i kultursamverkansmodellen och i avsnitt 3 finns personalstatistik för dessa verksamheter. Avsnitt 4 ägnas åt att sammanfatta verksamheten utifrån Estrad Norr, Riksteatern J/H, Jamtli, Föreningsarkivet i Jämtlands län och Kulturutveckling. Regionens övriga stöd och bidrag redovisas i avsnitt 5. Avsnitt 6 ägnas åt en halvtidsuppföljning av innevarande regionala kulturplan. I bilaga 1 återfinns även Region Jämtland Härjedalens egna nyckeltal som följs upp i regionplan och i regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan.

De nationella kulturpolitiska målen, som också är gällande för Region Jämtland Härjedalen genom aktuell kulturplan, beslutades av riksdagen i december 2009² och lyder:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barn och ungas rätt till kultur.

2 Ekonomi

Region Jämtland Härjedalen erhöll 41 258 000 kronor i statsbidrag genom kultursamverkansmodellen för 2025 vilket var en sänkning från föregående år med 253 000 kronor, 0,61 %. Regionen redovisar intäkter per verksamhet inom enligt tabell 1. Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD) erhåller stats- och regionbidrag från samtliga fyra norrlandsregioner. I tabellen är de övriga regionernas fördelning av region- och statsbidrag till NMD lagt på övriga intäkter för att tydliggöra Region Jämtland Härjedalens andel av finansieringen. Samtliga regioner fördelar lika delar regionalt och statligt bidrag till NMD.

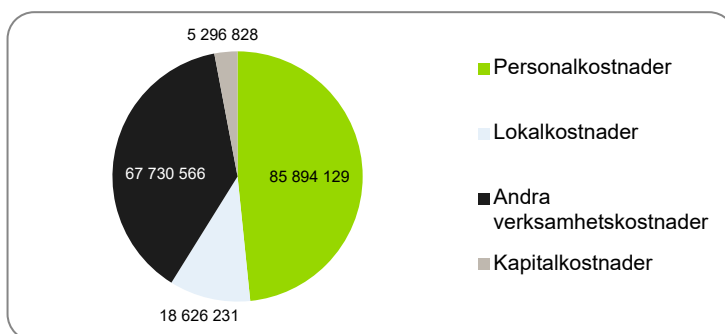
¹ Norrlands nätverk för musikteater och dans är ett kommunalförbund som består av Region Jämtland Härjedalen, Region Västernorrland, Region Västerbotten och Region Norrbotten med syfte att främja turnéksamverkan i norrlandslänen med de ingående ensemblerna Estrad Norr, Norrdans, Piteå kammaropera och Norrlandsoperan.

² Prop. 2009/10:3

**Tabell 1 – Intäkter per verksamhet inom kultursamverkansmodellen i
Jämtland Härjedalen 2025**

Verksamhet, tkr	Estrad Norr	Kultur- utveckling	Stiftelsen Jamtli	Förenings- arkivet i Jämtlands län	Riksteatern J/H	Norrlands nätverk för musikteater och dans	Totalt Jämtland Härjedalen
Kommunala bidrag		200 000	15 531 723	769 942			16 501 665
Regionala bidrag	16 337 000	10 742 000	24 098 291	2 221 897	1 408 177	230 000	55 037 365
Statliga bidrag	1 591 601	1 357 721	1 243 974	30 000	360 000		4 583 296
Statliga bidrag KSAM	20 524 893	5 049 738	11 603 891	622 577	502 200	2 981 700	41 285 000
Bidrag från arbetsförmedlingen			5 486 041	3 488			5 489 529
Bidrag från EU		2 521 481	4 304 330				6 825 811
Övriga bidrag	197 496	660 151	724 509		192 659		1 774 815
Biljetter, entréavgifter, program m.m.	953 854	628 180	9 039 331		131 832		10 753 197
Sålda föreställningar	778 272				44 309		822 581
Försäljning			19 177 156	60 338			19 237 494
Uppdragsverksamhet			4 767 934				4 767 934
Sponsring och donationer			160 000				160 000
Fonder och finans. intäkter			292 897	21 266	1 184	47 600	362 947
Övriga intäkter	36 508	234 159	154 386	410 604	42 904	8 945 100	9 823 661
Totalt	40 419 624	21 393 430	96 584 463	4 140 112	2 683 265	12 973 800	177 425 294

Den totala omsättningen för kultursamverkansmodellens verksamheter 2025 var drygt 177 000 000 kronor enligt diagram 1, en liten ökning från föregående år (2024: 172 000 000 kronor). Regionala bidrag om cirka 55 000 000 kronor genererar alltså statsbidrag och övriga intäkter tre gånger den regionala finansieringen.

Diagram 1 – Kostnadsfördelning kultursamverkansmodellen 2025

Det totala utfallet för Område Kultur och bildning 2025 var 99 350 000 kronor (inklusive Birka och Bäckedals folkhögskolor). Detta är exklusive statsbidrag. Utöver de regionala anslagen till kultursamverkansmodellens verksamheter så fördelar regionen även stöd och bidrag enligt avtal och andra regler samt administrerar övrig verksamhet enligt tabell 2.

Tabell 2 – Övriga verksamheter 2025, tkr

Verksamhet, tkr	Regional finansiering
Stiftelsen Gaaltje	375
Föreningen Undantaget	260
Nordcirkus	275
Viermie K	225
Åredalens folkhögskolas konstlinje	275
Kultur i norr	200
Härkestipendiet	30
Kulturstipendier och kulturpris samt samiskt stipendium	110
Övriga verksamhetsbidrag till civilsamhället	10 500
Kultur- och utvecklingsstöd	5 177
Totalt	17 427

3 Personal

Statistiken visar att totalt 394 personer var anställda inom kultursamverkansmodellen 2025 (2024: 438 stycken). Dessa fördelade sig på 145,31 årsarbetskrafter, 64 % kvinnor och 36 % män (2024: 140,1 stycken). Det innebär alltså något fler årsarbetskrafter på färre anställda. Årsarbetskrafterna per verksamhet fördelar sig enligt tabell 3.

Tabell 3 – Årsarbetskrafter per verksamhet inom kultursamverkansmodellen 2025, föregående år inom parentes

Verksamhet	Antal årsarbetskrafter
Estrad Norr, Region JH	17,80 (19,8)
Kulturutveckling, Region JH	15,45 (14,6)
Stiftelsen Jamtli	105,45 (99,0)
Föreningsarkivet i Jämtlands län	4,26 (4,3)
Riksteatern J/H	1,75 (1,8)
Norrlands Nätverk för musikteater och dans (NMD)	0,60 (0,6)
Totalt	145,31 (140,1)

Den totala kostnaden för frilansande arvoderad personal var drygt 10 200 000 kronor, en minskning från föregående år med en miljon kronor. Den största delen, 83 %, redovisas hos Estrad Norr. Utöver avlönad eller arvoderad personal redovisas även 2 966 timmar ideellt arbetade timmar vilket är en kraftig minskning från 2023 års 4 841 timmar. Minskningen är framför allt inom Jamtlis verksamhet.

4 Verksamhet

Totalt antal föreställningar och andra aktiviteter inom kultursamverkansmodellens verksamheter uppgick 2025 till 3 915 stycken (2024: 3 798 stycken) och nådde totalt 160 522 personer (2024: 156 221 personer). Lägger man därtill Jamtlis besöksantal om 156 990 besökare (2024: 153 911) så har den sammantagna verksamheten nått 317 512 personer under året (2024: 310 132 stycken). Av dessa var 37 % barn och unga (2024: 39 %). Det betyder att den totala verksamheten är förhållandevis stabil även om det kan skilja sig åt mellan verksamheterna över tid.

Förutom statistik avseende scenkonst och museum redovisas även övriga aktiviteter i Kulturdatabasen. Det kan exempelvis vara workshops, visningar, rådgivningar, kurser, viss utställningsverksamhet och annan främjande verksamhet, även digitalt. Den totala omfattningen av verksamheten fördelar sig enligt tabell 4.

Tabell 4 - Totalt antal aktiviteter och föreställningar per verksamhet 2025, antal samt deltagare, föregående år inom parentes

Verksamhet	Antal	varav för barn och unga	Deltagare/publik/ besök	varav barn och unga
Estrad Norr, Region JH	542 (466)	234 (240)	32 015 (31 885)	12 233 (12 064)
Kulturutveckling, Region JH	604 (530)	250 (216)	18 577 (18 511)	6 182 (5 271)
Stiftelsen Jamtli	2 348 (2 302)	1 312 (1 177)	252 456 (245 549)	92 158 (92 157)
Föreningsarkivet i Jämtlands län	281 (332)	60 (99)	6 887 (6 742)	1 196 (1 156)
Riksteatern J/H	140 (174)	74 (98)	7 577 (7 625)	5 512 (5 410)
Totalt	3 915 (3 798)	1 930 (1 846)	317 512 (310 132)	117 281 (116 058)

4.1 Estrad Norr

Estrad Norr tillhör verksamhetsområde Kultur och bildning inom Region Jämtland Härjedalen och har verksamheterna teater, musik, musikteater och dans där musikteatern ingår i Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD). NMD redovisas inte i denna uppföljning då dess verksamhet uteslutande handlar om att förmedla befintliga institutioners föreställningar.

Tabell 5 - Andel av Estrad Norrs verksamhet 2025

Verksamhet	Andel
Teater	15 %
Musik	71 %
Musikteater	4 %
Dans	10 %

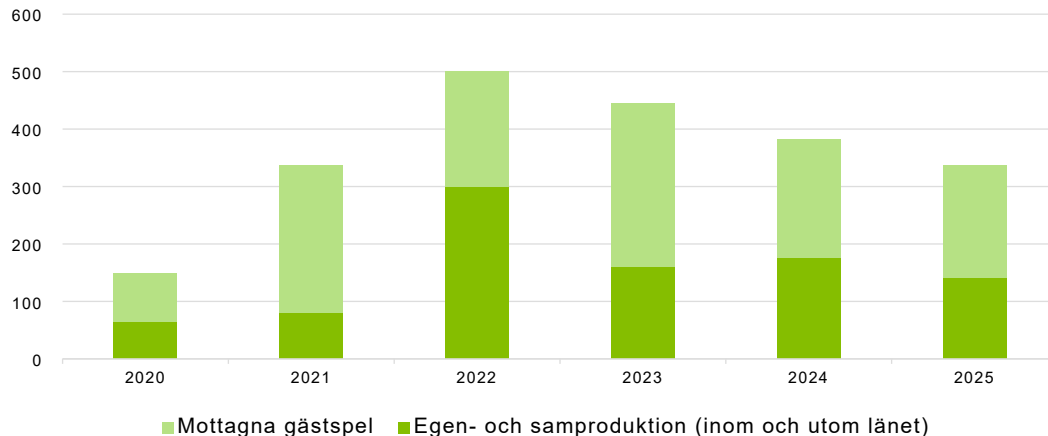
Estrad Norrs verksamhet består av både egen- och samproduktion samt gästspel. Dessutom har man en viss del främjande verksamhet, främst inom dansområdet. Verksamheten har de senaste åren även till viss del börjat arbeta med cirkus, främst i samverkan med andra aktörer. Då Estrad Norr saknar egna ensembler engageras många skådespelare, dansare och musiker i tillfälliga uppdrag motsvarande 8 500 000 kronor, drygt en miljon mer än föregående år. Samtidigt minskade antalet årsarbetskrafter inom Estrad Norr med 2 tjänster under året. Den enda ensemble med fasta skådespelare är Teater Barda, en scenkonstgrupp där skådespelarna består av personer med varierande funktionsnedsättningar. Teater Barda är ett samarbete mellan Estrad Norr och Östersunds kommun.

Estrad Norr redovisar totalt 337 föreställningar och konserter varav 185 till barn och unga. Det är färre än föregående år enligt tabell 6. 152 föreställningar var skolföreställningar (2024: 219 stycken) och 42 % har utgjorts av egenproduktion. Alla kommuner har nåtts av scenkonstutbudet där Östersund har haft flest föreställningar (42 %). Totalt har Estrad Norr nått en publik på knappt 29 000 personer varav drygt 24 000 var i länet.

Tabell 6 - Föreställningar samt publik, Estrad Norr 2025, föregående år inom parentes

Verksamhet	Antal föreställningar	varav för barn och unga	Total publik	varav barn och unga
Estrad Norr, egen- och samproduktion	110 (176)	81 (122)	10 669 (14 687)	5 122 (5 758)
Estrad Norr, mottagna gästspel	196 (206)	86 (85)	13 881 (13 665)	4 814 (4 281)
Estrad Norr, utanför länet	31 (21)	18 (15)	4 340 (2 022)	1 679 (1 553)
Totalt	337 (403)	185 (222)	28 890 (30 374)	11 615 (11 592)

Det totala scenkonstbudet hos Estrad Norr har minskat de senaste åren (diagram 2). De huvudsakliga skälen till detta är bland annat att Estrad Norrs hittills största sceniska utomhusproduktion "Lapp-Nils" vid Döda Fallet i Ragunda upptog stora ekonomiska och personella resurser mellan 2023 och 2025. Verksamheten har dessutom varit värd för två stora nationella arrangemang, Svensk Scenkonsts branschdagar 2024 och Scenkonstbiennalen 2025, vilket också krävt stora resurser av verksamheten. Samtidigt har Estrad Norr successivt flyttat sin verksamhet till nya lokaler i Odenskog, etablerat lokaler för lager och rekvisita samt genomfört och påbörjat ombyggnationer för att anpassa verksamhet och produktion utifrån arbetsmiljö och publik. Även om antalet föreställningar och konserter har minskat så genomförde Estrad Norr 2025 ett stort antal aktiviteter, inte minst inom ramen för Scenkonstbiennalen. Dessa nådde dubbelt så många deltagare som året innan.

Diagram 2 – Föreställningar/konserter, mottagna gästspel samt egen- och samproduktion

Estrad Norr har genomfört flera resurskrävande samarbeten med bland andra Giron Sámi Teather, Teater Västernorrland, Östersunds Fotbollsklubb och Rockin Pots 10-årsjubileum. Dessa kräver mycket arbetsinsatser men ger inte stora utslag i statistiken. Scen:se-projektet tillsammans med Folkteatern i Gävleborg och brittiska Oily Cart Theatre, med syfte att skapa scenkonst för barn och unga med komplexa funktionsvariationer, når ett mycket begränsat antal personer men är nog så viktigt för tillgång till scenkonst på sina villkor. Sjukskrivningar och vakanser har också präglat verksamheten.

4.2 Riksteatern J/H

Riksteatern J/H är en förening som har ett främjande scenkonstuppdrag vilket bland annat innebär att förmedla och subventionera föreställningar för barn och unga. Det finns 10 lokala riksteaterföreningar i länet med totalt 1 884 medlemmar (2024: 1 668 st) som bidrar till att erbjuda kvalitativ scenkonst över hela länet. En av dessa är länsföreningen Riksteatern Jämtland Härjedalen Unga. Totalt hade dessa lokala föreningar en publik om 16 291 personer (2024: 15 101 st) varav 2 806 var barn och unga (2024: 3 908 st). Denna lokala statistik räknas inte in i kultursamverkansmodellens totala statistik. Den regionala föreningen är ett stöd till de lokala föreningarna och övriga arrangörer samt främjar arrangörskap genom fortbildning, nätverk och workshops. Under året avslutades utbildningskonceptet om mångfald och jämlikhet och verksamheten hade ett särskilt fokus på rapporten ”Jämlik kulturtillgång till barn och unga”, en regional översyn om kulturtillgång i länets kommuner (RUN/473/2024).

Under året formulerades ett samarbete, ”Samiskt scenkonstspår”, mellan Estrad Norr, Riksteatern J/H och Gaaltje tillsammans med den samiska samordnaren i Östersunds kommun. Man ska tillsammans arrangera föreställningar i Östersund men även jobba för att turnélägga samiska produktioner i hela länet. Under 2025 arrangerades två föreställningar i Östersund.

Riksteatern J/H subventionerade 65 föreställningar till barn och unga under året enligt tabell 7. Alla kommuner minskade sina inköp utom Krokom och Åre. Härjedalen minskade mest med 4 föreställningar mot föregående års 19 stycken. Verksamheten har nått alla kommuner även om förutsättningarna att köpa in scenkonst för barn och unga varierar stort mellan länets kommuner. Även om antalet subventionerade föreställningar minskat så har publiken ökat något.

Tabell 7 - Föreställningar samt publik, Riksteatern J/H 2025, föregående år inom parentes

Verksamhet	Antal subventionerade föreställningar	Publik barn och unga, subventionerade föreställningar	Publikutvecklings-medel Små scener, antal föreställningar	Publik Små scener
Riksteatern J/H	65 (93)	5 440 (5 394)	46 (56)	1 369(1 369)

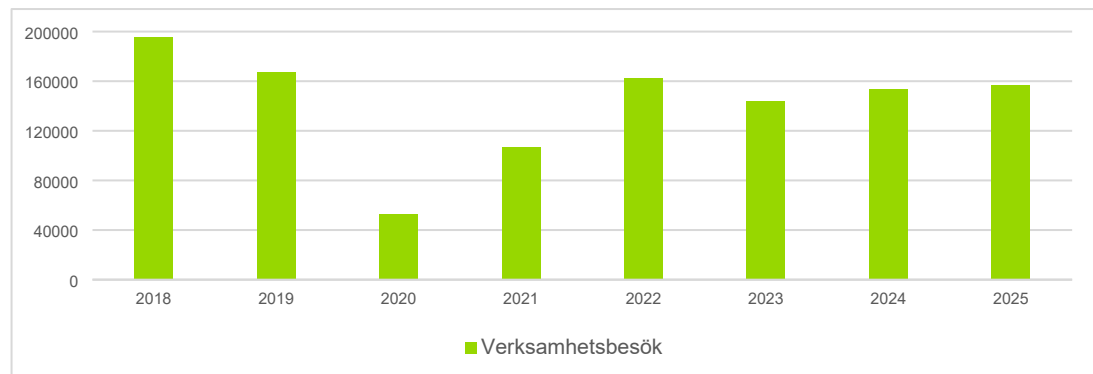
De fria scenkonstgrupperna Nordcirkus och Undantaget är inte en del av samverkansmodellen men de har regionala uppdrag och redovisar sin verksamhet i Kulturdatabasen för den nationella och officiella scenkonststatistiken. Båda grupperna har ett stort fokus på scenkonst för barn och unga. De redovisar totalt 96 föreställningar i länet. Totalt nådde de fria gruppernas föreställningar i länet drygt 15 000 besökare. 56 % var barn och unga. Nordcirkus har en stor del av sin verksamhet utanför länet och turnerar över hela landet.

4.3 Jamtli

Stiftelsen Jamtli har det regionala museiuppdraget. Utöver kultursamverkansmodellen samt fleråriga och årliga överenskommelser så styrs Jamtli även av museilagen (2017:563). Indikatorer som inte helt har uppnåtts för 2025 är bland annat snittentrén/besökare samt entréintäkter och årskortsförsäljning. Jamtli har trots detta lyckats öka intäkterna genom

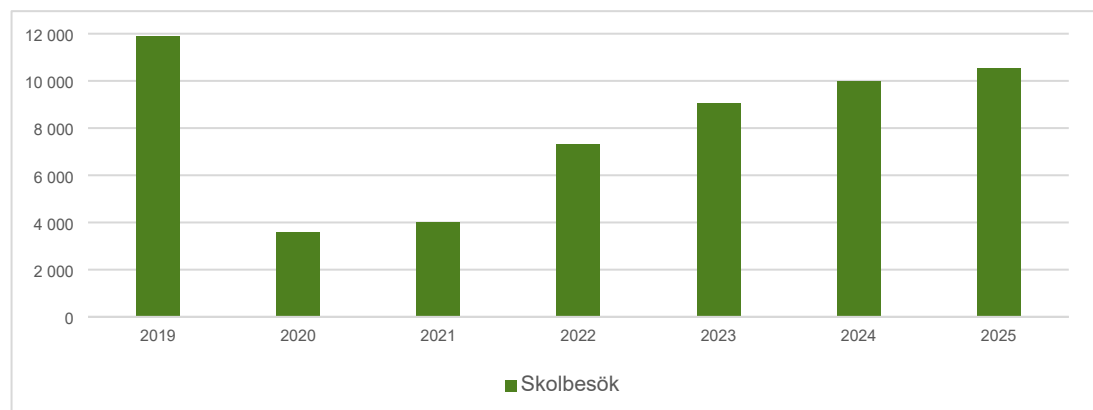
framför allt försäljning och EU-bidrag. Antalet besökare på Jamtli 2025 var 156 990 stycken (2024: 153 911 stycken) varav 27 % var barn. Även om Jamtli visar på en svag ökning, i motsats till den nationellt sammantagna museistatistiken som visar på en minskning av besökare till museerna, så har verksamheten inte lyckats nå upp till antalet besökare innan pandemin (diagram 3).

Diagram 3 – Antal verksamhetsbesök Jamtli

Antalet skolbesök har dock konsekvent ökat årligen sedan pandemin (diagram 4). Under året mottog museet 10 529 elever och lärare från 475 klasser/förskolegrupper. Utöver dessa skolbesök har Jamtlis pedagoger under året besökt 18 skolor och förskolor i länet och där mött 36 klasser/förskolegrupper, vilket också är en ökning från föregående år.

Diagram 4 – Antal skolbesök Jamtli

2025 präglades verksamheten av att flytta 5000 kvadratmeter magasin från Lockne till nya lokaler i Skanderåsen. Ett omfattande brandskyddsprojekt på Havremagasinet påbörjades som avses färdigställas under våren 2026. Renovering och underhåll på kulturhistoriska hus och gårdar går framåt. Jamtli har fortsatt sitt arbete med att stärka närvaro i hela länet för att öka synligheten nå ut till en bredare publik med särskilt fokus på kulturmiljöprojekt och lokala presentationer.

24 stycken utställningar har visats varav 11 basutställningar och 13 tillfälliga utställningar. Temat för året var slöjd, design och konsthantverk med ny utställning på Nationalmuseum Jamtli "Livet designat – hur design förändrar tanken och förbättrar livet",

salongsutställningen "Urslöjd" och vandringsutställningen "Älskade korg!" som öppnades på Jamtli under året. Då två senare genomfördes i samarbete med Hemslöjdskonsulenterna inom Kulturutveckling. Utställningen "Bengt Lindström 100 år" öppnades också under senhösten. Jamtli följer inte MU-avtalet, det nationella ramavtalet för konstnärers ersättning för medverkan vid utställningar.

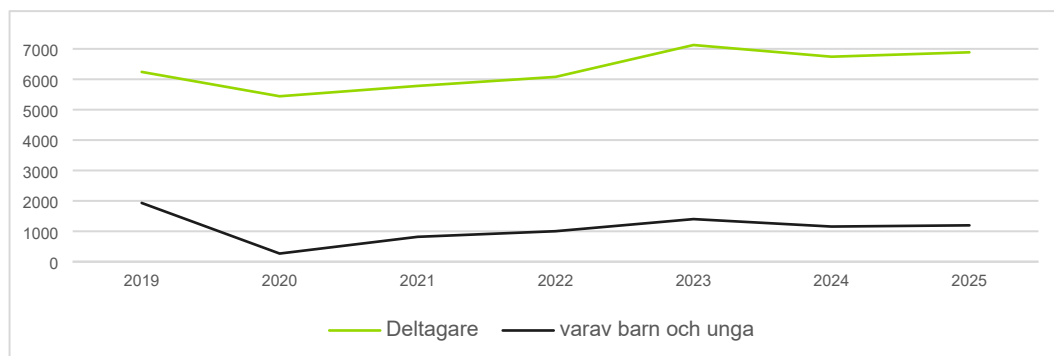
Besöksanläggningen i form av fasta utställningar, Historieland och Nationalmuseum Jamtli är viktiga verksamheter som bidrar till ett attraktivt och kvalitativt utbud, men även skolverksamhet, integrationsinsatser, öppen förskola och sociala aktiviteter är viktiga delar i Jamtlis verksamhet. Stiftelsen har dessutom bedrivit ett stort arbete inom kulturmiljöområdet med flera projekt, kunskapsupbyggnad och ökad synlighet.

4.4 Föreningsarkivet i Jämtlands län

Föreningsarkivet i Jämtlands län är länets enskilda arkivverksamhet med 509 smedlemmar, inklusive deponenter som inte är medlemmar, som representerar länets föreningsliv. Detta är en ökning med nästan 30 stycken från föregående år. Verksamhetens uppdrag är i huvudsak att samla, tillgängliggöra, vårda och bevara handlingar och föremål från föreningar och enskilda i länet. En viktig del i verksamheten är den publika och pedagogiska delen som under året genomförde 281 aktiviteter och nådde totalt 6 887 personer. Sammanlagt har 1 196 elever tagit del av de pedagogiska upplägg som arkivet erbjuder. Av dessa har de flesta varit barn mellan 7 och 12 år.

Antalet aktiviteter för barn och unga har minskat något i länet. Skälet till det har varit att verksamhetens pedagog har varit sjukskriven. Föreningsarkivet har under 2025 prioriterat engagemanget inom Kulturhjulet i Östersunds kommun, en slags kulturgaranti för elever i kommunen. Utöver det har verksamheten tagit emot 260 gymnasieelever från Jämtlands gymnasium, elever som kommer från hela länet. Diagram 5 visar en tidsserie över antalet deltagare i Föreningsarkivets verksamhet totalt sedan innan pandemin.

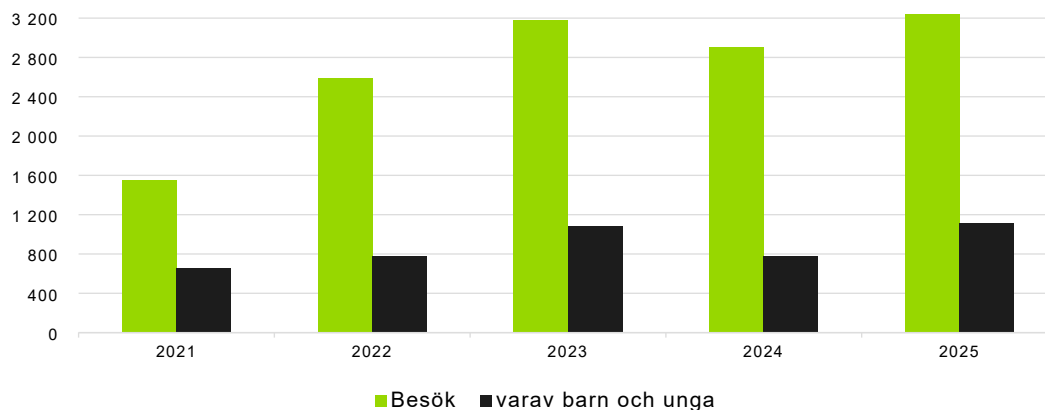
Diagram 5 – Deltagare i Föreningsarkivets verksamhet totalt

Föreningsarkivet är en viktig mötesplats och en central del i den kulturella infrastrukturen, som verksamheten delar med bland annat Riksarkivet. I lokalerna som går under namnet Arkivet i Östersund finns förutom arkivhandlingar även den öppna mötesplatsen med tillgänglig personal och läsesalen för forskare och intresserad allmänhet. I de gemensamma lokalerna hade verksamheten drygt 3 200 besökare och deltagare under året vilket är 46 %

av det totala antalet. Det är en relativt stabil nivå sedan pandemin (diagram 6). 1 112 av dessa var barn och unga.

Diagram 6 – Deltagare/besök på Arkivet i Östersund

I juni 2025 kom beslutet att Riksarkivet lägger ner sin verksamhet i Östersund 2027 och flyttar sina arkiv till Härnösand. Sedan Föreningsarkivet bildades 1980 har man samarbetat med Riksarkivet, inte minst genom delade lokaler och den gemensamma mötesplatsen men även i den pedagogiska verksamheten. Genom ett avtal blir de enskilda handlingarna från länet som Riksarkivet förfogar över kvar hos Föreningsarkivet. Utöver detta har särskilda händelser bland annat varit att verksamheten avslutade dokumentationsprojektet "Sådant man inte talat högt om" om länets intimhistoria samt utveckling av den arkivpedagogiska hemsidan. Tillsammans med andra kulturarvsrelaterade verksamheter i länet genomfördes olika konferenser på temat kulturarv och beredskap.

4.5 Kulturutveckling

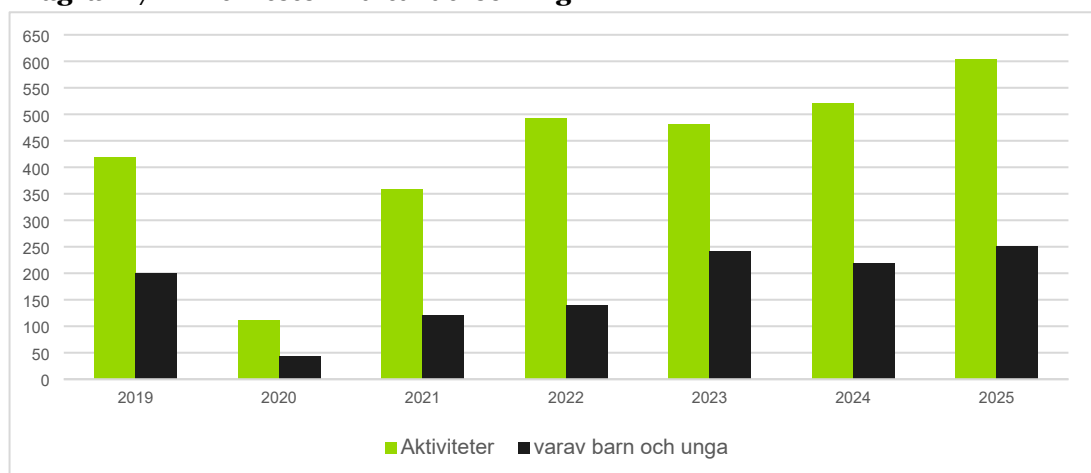
Kulturutveckling är en enhet inom område Kultur och bildning som samlar främjande verksamheter inom litteratur, film, bild- och formkonst, hemslöjd och design. Dessutom är den regionala biblioteksverksamheten, biblioteksutveckling, en del av verksamheten. Verksamhetens grunduppdrag är att verka för tillgänglighet, breddat deltagande och förutsättningar för kvalitet och konstnärlig förnyelse genom att främja de enskilda kulturområdena i hela länet. Det görs bland annat genom stöd, rådgivning, nätverk och främjande aktiviteter.

Samtliga verksamheter har invånare som primär målgrupp förutom biblioteksutveckling som ska stötta de kommunala biblioteken enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) och den regionala biblioteksplanen (RS/667/2023). Kulturutvecklings verksamheter har nått 18 577 personer varav drygt 6 000 av dessa har varit barn och unga (tabell 8).

Tabell 8 – Aktiviteter samt deltagare inom Kulturutvecklings verksamheter 2025, föregående år inom parentes

Verksamhet	Antal aktiviteter	varav för barn och unga	Antal deltagare	varav barn och unga
Bildkonsten inkl Primusrummet	113 (109)	62 (45)	4 584 (6 616)	695 (1 246)
Filmpool	189 (198)	119 (132)	4 887 (4 947)	3 431 (3 391)
Hemslöjden	162 (139)	56 (20)	7 188 (5 777)	1 857 (278)
Biblioteks- och litteraturutveckling	35 (31)	8 (16)	970 (520)	103 (232)
Designcentrum	105 (43)	5 (5)	948 (421)	96 (94)
Totalt	604 (520)	250 (218)	18 577 (18 281)	6 182 (5 241)

Samtliga verksamheter har genomfört aktiviteter och insatser i alla kommuner och i enlighet med uppdraget och den regionala kulturplanen. Antalet aktiviteter inom Kulturutveckling har ökat kontinuerligt sedan pandemin enligt diagram 7. Detsamma gäller antalet deltagare som utöver en liten nedgång 2023 har ökat.

Diagram 7 – Aktiviteter Kulturutveckling

Viktiga och kontinuerliga insatser är bland annat KulTur - Öppna ateljéer och verkstäder som har ökat antal medverkande sedan föregående år, KulturCrew tillsammans med Riksteatern och Estrad Norr, tjänstedesignutbildningar, Designathon, skapande läger för unga, slöjdhandledarutbildning och medie- och informationskunnighet (MIK). Kulturutveckling stöder även föreningsliv och kulturskapare med rådgivning, nätverk och fortbildning. Mötesplats för ung kultur blev 2025 en permanent verksamhet och når många unga. Dessutom tar verksamheten emot praktikanter, framför allt inom Filmpool och Designcentrum.

Ett viktigt mål är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund och där har verksamheten bidragit genom bland annat kampanjen "Ordet är fritt", som syftar till att främja samtal om fri åsiktsbildning, yttrandefrihet och demokrati samt genom oberoende och kvalitativ konstkritik i konsttidningen Volym. Båda dessa verksamheter sker i samverkan mellan de fyra norrlandsregionerna.

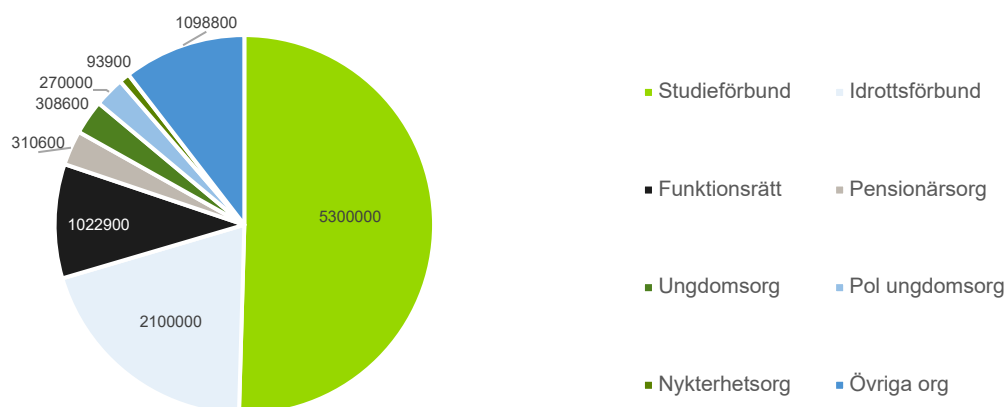
Kulturutveckling hanterar även Region Jämtland Härjedalens konstsamling och gestaltungsuppdrag. Under 2024 inköptes totalt 50 verk samt så utfördes 20 ny- och omplaceringar av konst i regionens lokaler.

Särskilda händelser har bland annat varit interreg-projekten Samspel 63 och Mid Nordic Visual Lab tillsammans med aktörer i Trøndelag, som syftar till att synliggöra, förbättra och stärka kulturnäringarnas förutsättningar. I slutet av året 2025 påbörjades satsningen Miessie, med fokus på små samiska barns språkutveckling, genom särskilda medel från Kulturrådet. Under året har Kulturutveckling dessutom arbetat mycket med upphandling av nya verksamhetslokaler och förberedelse för flytt.

5 Stöd och bidrag

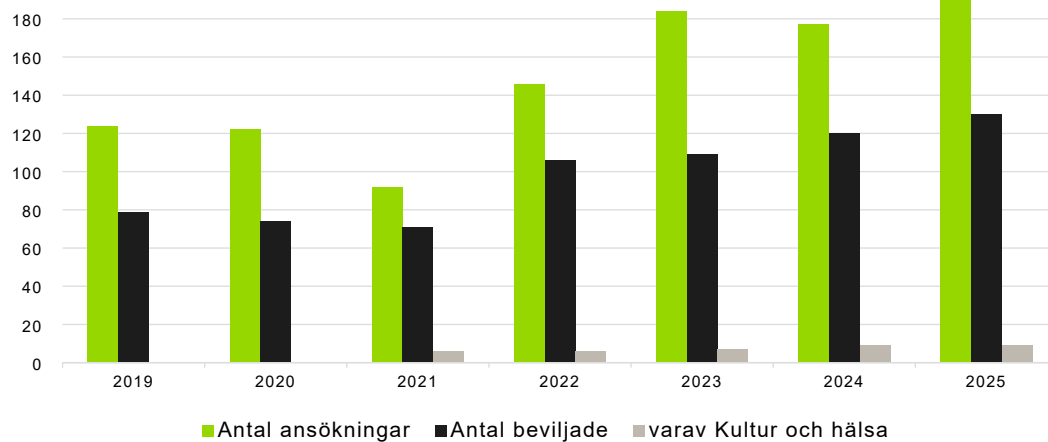
Region Jämtland Härjedalen fördelar 10 500 000 kronor i verksamhetsbidrag till föreningar och organisationer i länet. Merparten av anslaget går till studieförbundens regionala verksamhet och till länets idrottsrörelse, totalt 70 %. Andra verksamheter som kan erhålla regionalt verksamhetsbidrag är ungdoms- pensionärs-, funktionsrätts-, nykterhets- samt övriga främjande- och intresseorganisationer, exempelvis samlingslokaler, samt vissa kultur- och samhällsorganisationer (diagram 8).

Diagram 8 – Verksamhetsbidrag till civilsamhället 2025

Förutom verksamhetsbidrag fördelar regionen även kulturstöd, utvecklingsmedel, filmstöd, mobilitetsstöd och stipendier. Filmstöd gick till 14 filmare för filmproduktion medan mobilitetsstöd till 16 konstnärer för resor och transport av konst i samband med utställningar utanför länet.

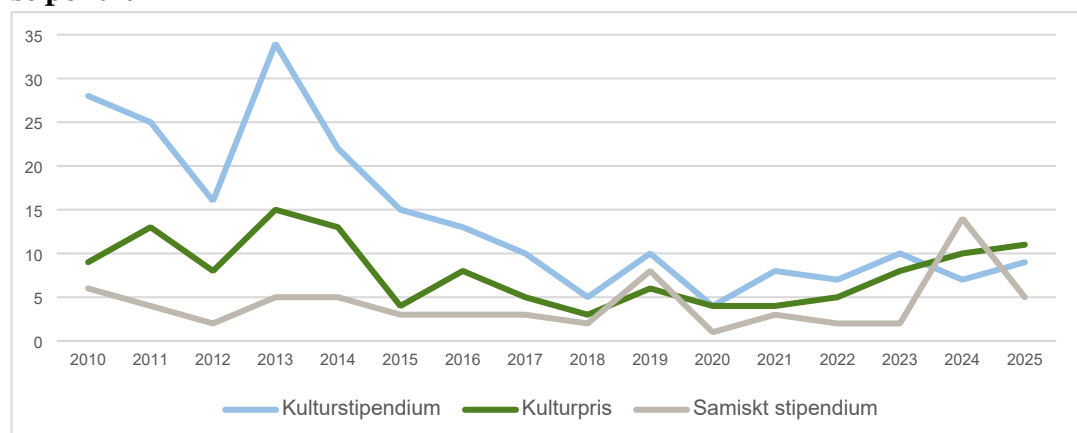
Kulturstöden har till syfte att stimulera och möjliggöra skapande, deltagande och utövande av kultur i hela länet. Reglerna omfattar Kulturstöd till enskilda professionella kulturskapare, till organisationer och föreningar samt till unga. Antalet ansökningar ökade från föregående år, 197 stycken (177 stycken 2024). Det följer den trend vi har sett de senaste åren med ett ökat antal ansökningar (diagram 9). Detta signalerar dels ett aktivt och engagerat förenings- och kulturliv i hela länet, men kan även förklaras av ett utmanande ekonomiskt läge för många föreningar och organisationer.

Diagram 9 - Kulturstöd, ansökningar och beviljade³

Antalet kulturstöd beviljade stöd 2025 uppgick till 130 stycken (2024: 120 stycken) till en summa av 5 177 000 kronor. Det är en beviljandegrad om 66 %, och 60 % av de beviljade ansökningarna gick till arrangemang eller projekt utanför Östersund, till länsövergripande eller interregionala projekt.

Kulturpriset till Peterson-Bergers minne tilldelades 2025 kördirigenten Nicklas Strandberg, det samiska stipendiet tilldelades Sig-Britt Persson och kulturstipendium till Peterson-Bergers minne tilldelades Alwa Molin inom spelutveckling, Isak Uitto inom bild och form och Óskar Freyr Guðnason, folkmusik.

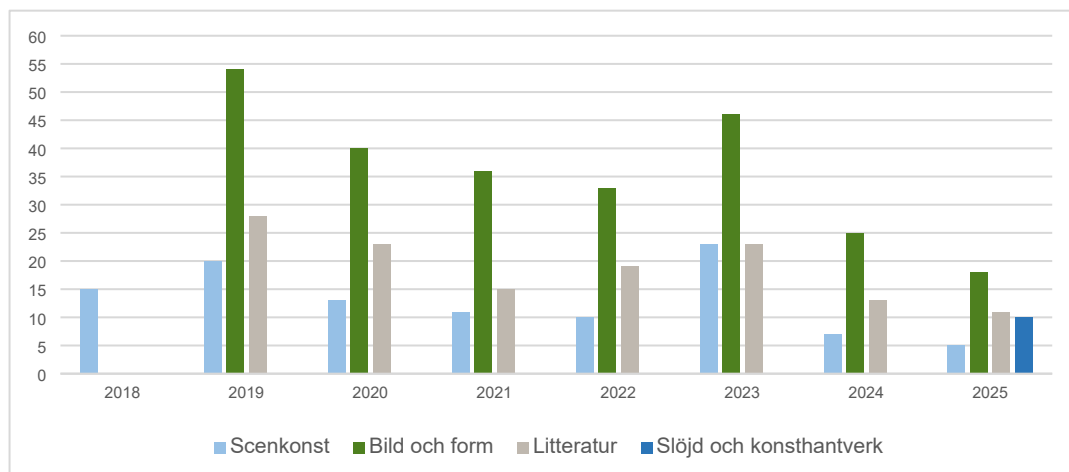
Antalet ansökningar till kulturstipendiet har minskat mellan 2013 och 2018 men har sedan dess legat på en relativt jämn nivå (diagram 10). Även nomineringar till regionens kulturpris har varierat genom åren medan ansökningar och nomineringar till det samiska stipendiet hade en topp 2024.

Diagram 10 - Antal ansökningar kulturstipendium, kulturpris och samiskt stipendium

³ Samtliga kulturstöd till professionella, föreningar och organisationer, utvecklingsmedel och kulturstöd till unga samt projektbidrag kultur och hälsa (infördes 2021)

Region Jämtland Härjedalen delar ut arbetsstipendier till enskilda professionella kulturskapare inom scenkonst, litteratur samt bild- och formkonst. 2025 instiftades även ett arbetsstipendium inom slöjd och konsthantverk. Samtliga arbetsstipendier har haft ett minskat antal ansökningar genom åren (diagram 11).

Diagram 11 - Antal ansökningar arbetsstipendium

6 Samverkan

Kulturplanen ska enligt förordning (2010:2012) tas fram i samverkan med kommuner och i samråd med civilsamhället och de professionella kulturskaparna. Denna samverkan sker genom flera forum, samråd och aktörer, inte minst med Kultur Z. Det är regionens formella samrådsorgan med politisk och tjänsterepresentation från länets samtliga kommuner samt region. Syftet är att löpande följa upp och driva kulturutvecklingen i länet. Kultur Z är särskilt viktigt för kultursamverkansmodellens genomförande på såväl kommunal som regional nivå.

Andra viktiga samverkansorgan där regionen är sammankallande är kommunernas biblioteks- och kulturskolechefer, folkhögskolornas rektorer samt Forum för konsten och Gestaltad livsmiljö. Dessutom är samrådet med professionella kulturskapare tillsammans med Region Västernorrland och KLYS⁴ ett viktigt forum för den regionala konstnärspolitik. Regionen samverkar dessutom med de tre nordligaste regionerna inom Kultur i Norr om gemensamma erfarenhetsutbyten, utvecklingsinsatser och aktiviteter. Ett kulturpolitiskt positionspapper ligger till grund för samarbetet (RUN/458/2019). Tillsammans har arbetet tagit steg framåt vad gäller den samiska kulturen, inte minst genom ett gemensamt avtal med det samiska nätverket Viermie K, samt inom arrangörsfrämjande insatser tillsammans med Riksteatern Norra. Den digitala konferensen Kulturting Norr genomförs årligen med mellan 100 och 200 deltagare per år.

⁴ KLYS – Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, företräder genom 14 medlemsorganisationer cirka 30 000 konstnärligt yrkesverksamma inom områdena ord, ton, scen/film och bild/form i frågor av gemensamt intresse.

Interregional samverkan sker även på verksamhetsnivå inom alla verksamheter. I nättidningen Volym mellan regionerna i norr har 9 recensioner av länets konstutställningar publicerats under året. Designcentrum har ett uppdrag från Region Västernorrland att främja designområdet i det länet i samverkan med regionen och är en regional hubb för politikområdet gestaltad livsmiljö.

Genom samarbetet med Mittuniversitetet har regionen bland annat medverkat till att utveckla kursen "PlatsKonstKultur – upplevelse och konstnärlig gestaltning", som gavs första gången hösten 2024. Kulturutveckling håller dessutom i kursmoment i medie- och informationskunnighet för förskolläraryrket. Tillsammans med länets kulturarvsinstitutioner ingår regionen i Kulturarvsforum som bland annat genomför arrangemanget "Samling kring lägerelden", en årlig konferens som belyser kulturarvets betydelse för regional utveckling.

7 Halvtidsuppföljning av den regionala kulturplanen

Innevarande regional kulturplan gäller mellan 2024 och 2027 (RS/555/2023). Den regionala kulturplanen är ett viktigt styrdokument för Region Jämtland Härjedalens strategiska kulturutveckling. I planen beskrivs de verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen, samt de ambitioner, fokusområden och utvecklingsbehov som gäller under perioden. Nedan följer en sammanfattande halvtidsuppföljning av den regionala kulturplanen utifrån dess fokusområden.

7.1 Kulturarv - dåtid, samtid, framtid

Fokusområdet tillkom efter särskilt beslut av regionala utvecklingsnämnden och mot bakgrund av det förslag till regional kulturarvsstrategi som Heimbygda och Jamtli tog fram 2022. Kulturarvsfrågorna är en stor del av länets identitet och har goda förutsättningar att utvecklas, inte minst i relation till övrig regional utveckling. Sammanfattningsvis har länet en av landets största hembygdsrörelse, en omfattande publik arkivverksamhet, säte för Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik, unika samiska kulturmiljöer, flera kulturarvsrelaterade besöksmål och landets näst största friluftsmuseum.

Inom fokusområdet kulturarv redovisas både pågående arbete och tydliga utvecklingsbehov. Under planperioden har UNESCO utnämnt fäbodkultur till listan över immateriella kulturarv. Enligt kulturplanen kan detta innebära behov av särskilda regionala insatser. I detta sammanhang har organisationen Jämtland Härjedalen Fäbodkultur och utmarksbruk beviljats ett mindre verksamhetsbidrag för 2026, vilket kan stärka förutsättningarna för föreningens arbete med bevarande och utveckling av fäbodkulturen.

Kulturplanens målsättning att utveckla arbetet kring kulturarv, lärande och platsbunden utveckling omsätts genom ett kontinuerligt arbete inom flera kulturarvsverksamheter såsom Jamtli, Heimbygda, Gaaltje, Nordiskt centrum för kulturarvspedagogik och Föreningsarkivet, i samverkan med andra aktörer. Region Jämtland Härjedalen har även medverkat i initiativ som stärker kulturdriven platsutveckling, bland annat genom

satsningen "PlatsKonstKultur" samt genom lokala exempel i Ragunda och vid Härjedalens fjällmuseum. Även scenkonstnärliga produktioner med stark lokal förankring, som föreställningen "Lapp Nils" eller konceptet "Musik och berättande", utgör exempel på hur kulturarv kan gestaltas och göras tillgängligt för nya målgrupper.

Arbetet med att stärka mångfald och integration beskrivs som ett prioriterat men svårsmittbart område. Riktade insatser har dock genomförts, däribland ett särskilt kulturstöd till Härje Konstcentrum för arbete med att nå utlandsfödda kulturskapare i samverkan med den nationella plattformen Konsten att delta. Därtill har Riksteatern genomfört särskild mångfaldsutbildning, och samverkan mellan Estrad Norr och Östersunds FK lyfts fram som exempel på hur kultur kan nå nya grupper genom tvärsektoriella samarbeten. När det gäller att stärka normkritiska perspektiv konstateras att Kulturutveckling är HBTQ-certifierade, vilket är ett konkret steg i detta arbete. Samtidigt framgår att bristen på gemensamma indikatorer försvårar uppföljning och analys av effekterna över tid.

Ett regionalt kulturarvsforum har etablerats under perioden och utgör en viktig struktur för dialog, samverkan och kunskapsutbyte mellan kulturarvsaktörer i länet. Forumet bedöms stärka förutsättningarna för ett mer samordnat och strategiskt arbete inom området. Sedan 2022 genomförs konferensen "Samling kring lägerelden", en årlig mötesplats för länets kulturarvsaktörer, organisationer, myndigheter, politik, tjänstepersoner och civilsamhälle.

Ett särskilt utpekat utvecklingsbehov är att etablera en tydlig struktur för civilsamhällets dokumentation. Föreningsarkivet har fått i uppdrag att utveckla detta arbete, särskilt mot bakgrund av att Riksarkivet lämnar länet. De ändrade förutsättningarna samt Riksarkivets deponering av 1500 hyllmeter handlingar ger särskilda utmaningar för Föreningsarkivet vad gäller arkivlokaler och att fortsätta hålla en god tillgänglighet för länets befolkning. Trots att behovet är tydligt identifierat kvarstår finansieringsfrågan.

Dessutom framgår att Jamtli står inför fortsatta utmaningar. Dessa rör framför allt omfattande behov av underhåll av historiska byggnader samt en otillräcklig basfinansiering kopplat till stiftelsens ändamål att bevara, förvalta och tillgängliggöra länets kulturarv och museets samlingar. Dessa utmaningar riskerar på sikt att påverka både förvaltningens kvalitet och möjligheterna att utveckla verksamheten i linje med ökade krav på tillgänglighet, säkerhet, breddad finansiering och pedagogisk verksamhet.

Sammantaget visar uppföljningen att området präglas av ett aktivt och relevant arbete med tydliga regionala styrkor. Samtidigt kvarstår utmaningar kopplade till basfinansiering, underhåll, beredskap och långsiktig organisering. Dessa frågor framstår som centrala att hantera för att säkerställa kulturarvets roll och bärkraft och bör fortsatt vara ett prioriterat område.

7.2 Barns och ungas rätt till kultur

Barn och unga är en prioriterad målgrupp och även om statistiken i vissa avseenden inte riktigt synliggör det så beror det på att större aktiviteter, arrangemang och utställningar har väldigt många vuxna deltagare och besökare. Det slår igenom i statistiken vilket gör att andelen barn och unga blir lägre. I den totala statistiken för kultursamverkansmodellens verksamheter i länet är andelen barn och unga som publik, besökare och deltagare 37 %.

Alla verksamheter arbetar praktiskt och operativt med barn och unga som målgrupp – genom scenkonstverksamhet i förskola och skola, referensgrupper, läger och kurser, främjande av eget skapande, konstinköp riktade till barn- och ungdomsmiljöer, öppen förskola samt samordning mellan regionala och kommunala aktörer. Inom Kreativt kollo och Ung kultur deltar många barn och unga med neuropsykiatriska funktionsvariationer, vilket visar på ett inkluderande arbetssätt och ett medvetet fokus på tillgänglighet. Pedagogiska insatser är en central del i arbetet. Ett exempel är “Rösträtt – sång i förskola”, som ger barn kulturella upplevelser samtidigt som pedagoger får fördjupad kunskap och inspiration att arbeta vidare med barns röst användning och uttryck. Dessa insatser bidrar till att stärka barns kulturella rättigheter redan i tidig ålder. Ett arrangemang som Designathon för barn mellan 8 och 12 år bidrar till att stimulera barns kreativa lösningar för ett hållbart samhälle.

Mötesplats Ung Kultur är ett exempel på en verksamhet och metod som utvecklas i nära dialog med målgruppen 15-25 år och som kontinuerligt anpassas efter ungas intressen och behov genom workshops och handledning. Projektet permanentades 2025 i samverkan med Östersunds kommun och ambitionen är att vidareutveckla liknande koncept tillsammans med andra kommuner. Även initiativ som Kultur Crew och Camp Riksteatern är etablerat och syftar till att skapa och genomföra kultur på egna villkor. Alla dessa mötesplatser utgör viktiga arenor för ungas egenorganisering och har bidragit till bildandet av nya föreningar, bland annat en regional ung Riksteaterförening samt en förening med koppling till Ung Kultur. Tillsammans stärker dessa insatser ungas praktiska erfarenhet av kulturproduktion och arrangörskap, vilket bidrar till långsiktigt engagemang och kompetensutveckling.

Region Jämtland Härjedalen arbetar även genom riktade kulturstöd och filmstöd för att stärka barns och ungas rättigheter inom kulturområdet. Dessa stödformer syftar också till att uppmuntra ungas självorganisering och egna initiativ och har visat sig vara särskilt effektiva när de kopplas till coachande och stödjande strukturer, såsom studieförbund, mötesplatser eller andra trygga sammanhang.

När det gäller samordning av regionala och kommunala insatser för förmedling av kultur till barn och unga har en rapport om jämlik kulturtillgång tagits fram, med ett särskilt pilotprojekt i Ragunda kommun. Utifrån detta har regionen tillsatt en utredning med syfte att stärka samordningen mellan regionala och kommunala insatser för förmedling av kultur till barn och unga. Regionen faciliterar även ett nätverk för kommunala kulturskolechefer. Detta nätverk stärker dialogen mellan regional och kommunal nivå och skapar bättre förutsättningar för samordning, resursutnyttjande och gemensam utveckling.

Sammantaget visar uppföljningen att området barn och unga präglas av ett omfattande och engagerat arbete, där flera insatser är väl etablerade och i linje med kulturplanens ambitioner. För att ytterligare stärka barns och ungas rätt till kultur framstår fortsatt utveckling av samverkansstrukturer, stödjande miljöer och pedagogiska insatser som avgörande i kommande planperioder.

7.3 Breddat deltagande och skapande

Samtliga verksamheter beskriver ett brett arbete för att bredda deltagandet i kulturlivet. Insatserna omfattar bland annat tillgänglig scenkonst, konst i offentlig miljö,

deltagarbaserade projekt, riktat arbete mot personer med funktionsvariationer, satsningar för grupper som sällan nås av kultur samt utveckling av mötesplatser och samlingslokaler. Sammantaget överensstämmer detta väl med kulturplanens inriktning på breddat deltagande, samlingslokalernas betydelse och behovet av nya metoder för att nå fler invånare. Målsättningen att samtliga regionala kulturverksamheter ska arbeta för ett kulturliv som är tillgängligt, inkluderande och angeläget för alla har skrivits in i uppdrag, avtal och överenskommelser med verksamheter inom kultursamverkansmodellen. Flera verksamheter lyfter konkreta exempel på hur detta omsätts i praktiken, samtidigt som man pekar på att detta är särskilt resurskrävande och komplext, och att det ofta kräver långsiktighet, specialkompetens och samverkan med andra aktörer för att nå målsättningen.

Som en del av utvecklingsbehovet att kartlägga den kulturella infrastrukturen har en kartläggning av lokaler för scenkonst genomförts, liksom en förstudie om jämlik kulturtillgång. Dessa utgör viktiga kunskapsunderlag för fortsatt utvecklingsarbete. Att pröva nya metoder för breddat deltagande görs på olika sätt men där är regionens kulturstöd ett viktigt verktyg. Kulturstöden används för att möjliggöra kulturaktiviteter, projekt och arrangemang i hela länet och ofta har dessa genomförts i miljöer som är välkända för målgrupperna, i syfte att sänka trösklarna för deltagande.

Tillgängligheten till kultur för personer med funktionsnedsättning följs upp genom de särskilda krav Kulturrådet ställer som villkor för statsbidraget. Samtidigt är effekterna svåra att mäta. Ett särskilt exempel är Scen:se-projektet, som riktar sig till barn och unga med komplexa funktionsvariationer och stärker rätten till scenkonst på egna villkor, vilket lyfts fram som ett viktigt och nyskapande arbete. Regionen har även arbetat för att öka tillgängligheten till kulturskapande genom att förbättra de fysiska förutsättningarna. Främjande verksamheter inom Kulturutveckling har flyttat till mer ändamålsenliga lokaler, vilket möjliggör bättre anpassning för olika typer av aktiviteter och målgrupper.

Kulturplanens ambition att arbeta för ökade möjligheter till kollektiva transporter till kulturaktiviteter i länet har inte omsatts under uppföljningsperioden. Detta framstår dock som en tydlig utvecklingspunkt, särskilt i ett geografiskt stort och glest befolkat län där transportmöjligheter ofta är avgörande för faktisk tillgång till kultur.

När det gäller ett systematiskt arbete för jämställdhet och jämlikhet inom samtliga regionalt stödda verksamheter konstateras att det i dagsläget saknas en samlad och strukturerad modell för uppföljning. Något systematiskt arbete på regionnivå har inte genomförts, med undantag för Estrad Norr. Ett mått på jämställdhet som Estrad Norr har i sitt uppdrag är antalet kvinnor och män på scenen vilket mäts inom både musik, teater, musikteater och dans. Även om det kan skilja sig mellan scenkonstområdena så är det sammantagna resultatet 56 % kvinnor.

Arbetet med att stärka äldres möjligheter att uppleva och skapa kultur har bland annat bedrivits genom projektstödet Kultur för hälsa, Estrad Norrs satsning Kultur i vården samt Jamtlis och Föreningsarkivets omfattande arbete med verksamheter för äldre och volontärer. Dessa insatser bidrar både till ökad kulturell tillgång och till social gemenskap, men är i hög grad beroende av samverkan mellan offentliga verksamheter och civilsamhälle.

När det gäller att utveckla arbetet med spelkultur så finns det numera en utbildning i spelutveckling på Birka folkhögskola. Interregprojektet Mid Nordic Visual Lab med syfte att

synliggöra och skapa synergier mellan film- och spelbranschen avslutas 2026 och erfarenheterna bärs vidare i fortsatt arbete.

Sammantaget visar uppföljningen att arbetet med tillgänglighet och breddat deltagande är omfattande och i hög grad i linje med kulturplanens intentioner. Samtidigt framstår området som svårt att mäta och följa upp, resurskrävande och starkt beroende av samverkan med kommuner och civilsamhälle. De genomförda kartläggningarna och studierna utgör viktiga underlag, men behöver i högre grad omsättas till långsiktiga, strukturerade arbetssätt i kommande kulturplanering.

7.4 Digital kulturutveckling

När det gäller digital delaktighet, digital kompetens och nya distributionsformer beskriver verksamheterna att omfattande digitala satsningar genomfördes under pandemin. Dessa inkluderade bland annat strömmande scenkonst, digital förmedling av kulturarv samt insatser för att stärka den digitala kompetensen hos både professionella kulturutövare och publik. Digitala arbetssätt möjliggjorde ökad tillgänglighet till kultur under en period då fysiska möten var begränsade.

Efter pandemin har dock omfattningen av de digitala satsningarna minskat. Detta speglar flera av de strukturella utmaningar som också identifieras i kulturplanen, där frågor om ökade kostnader, upphovsrättsliga begränsningar och bristande resurser lyfts fram som hinder för en långsiktigt hållbar digital utveckling. Dessutom genomförs en del digitala initiativ isolerat och projektbaserat, utan att i tillräcklig grad omsättas i långsiktiga strategier eller integreras i ordinarie verksamhet. En återkommande reflektion är att de erfarenheter och lärdomar som drogs under pandemin i begränsad utsträckning har dokumenterats eller tagits vidare på ett strukturerat sätt.

Kulturplanens utvecklingsbehov är att tillvarata och utveckla de möjligheter som digitala produktions- och distributionsformer medför för att tillgängliggöra kultur. Inom ramen för detta har vissa initiativ fortsatt även efter pandemin, såsom digitala frukostseminarier i samverkan med andra regioner, vissa utbildningar och kurser, tillgängliggörande av kulturarv och konst samt användning av kulturstöd till specifika digitala lösningar, exempelvis scenkonstföreningens Oscens digitala verk. Samtidigt framhålls vikten av att digitala satsningar utformas på ett inkluderande sätt som bidrar till bredare kulturell delaktighet. Aktiviteten After Work är ett gott exempel som direktsänder kulturarvsrelaterade föreläsningar till dagliga personer på flera mötesplatser i länet.

När det gäller utvecklingsbehovet att öka den digitala kompetensen genomförs bland annat workshops i skolor, digitala kurser i exempelvis manusskrivande samt ett pågående arbete med medie- och informationskunnighet (MIK). Därutöver förs dialog och kunskapsutbyte inom ramen för KLYS-samrådet med professionella kulturskapare kring frågor som rör AI och upphovsrätt. Samtidigt kvarstår betydande utmaningar, särskilt kopplade till AI-utveckling och upphovsrättsliga frågor. Sammantaget visar uppföljningen att det finns både erfarenheter och exempel på goda digitala arbetssätt, men också ett behov av ökad strategisk samordning och långsiktig planering för att fullt ut realisera målsättningar inom området digital delaktighet och kompetens.

7.5 Omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer

När det gäller området gestaltad livsmiljö beskriver verksamheterna att arbetet i huvudsak har omsatts genom utbildningsinsatser riktade till kommuner och andra aktörer samt genom konkreta insatser inom offentlig konst. Sammantaget visar detta på en ambition att stärka förståelsen för kulturens och den konstnärliga gestaltningens roll i samhällsplanering. Samtidigt pekas på praktiska utmaningar kopplade till snäva tidsramar, begränsade resurser och komplexa samordningsprocesser mellan olika aktörer.

Kulturplanens utvecklingsbehov inom området handlar bland annat om att öka förståelsen för betydelsen av arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö i utvecklingen av offentliga, gemensamma och publika miljöer. För att möta detta har utbildningar i gestaltad livsmiljö genomförts för kommunala tjänstepersoner och fastighetsaktörer, vilket bidrar till kompetenshöjning och ökad medvetenhet i tidiga skeden av samhällsbyggnadsprocesser. Därtill finns en regional samverkansgrupp för gestaltad livsmiljö där Länsstyrelsen, Gaaltje, Jamtli, Svensk Form och Region Jämtland Härjedalen ingår. Gruppen utgör en viktig plattform för samordning, kunskapsutbyte och dialog mellan aktörer med olika uppdrag och perspektiv.

Designcentrum fungerar som en nationell nod för gestaltad livsmiljö, och regionen är även representerad i ett nationellt nätverk som drivs av ArkDes. Detta bidrar till att förankra det regionala arbetet i ett nationellt sammanhang och möjliggör erfarenhetsutbyte samt tillgång till aktuell kunskap och metodutveckling. Även kopplingen till akademien är tydlig genom Mittuniversitetets kurs ”PlatsKonstKultur”, som har följts av lokala utvecklingsprojekt. Dessa initiativ stärker samspelet mellan utbildning, praktik och regional utveckling, men kan behöva fortsatt stöd för att ge långsiktiga effekter.

När det gäller målsättningen att inspirera fler kommuner, kommunala bolag och privata aktörer att tillämpa enprocentsregeln har arbetet främst skett genom fördjupade dialoger och konkreta exempel. Ett sådant är den utökade kontakten med Krokoms kommun kring gestaltungsuppdrag kopplade till skola i Ås samt ett särskilt boende i Krokoms. Dessa processer visar på potentialen i riktade samarbeten, men indikerar samtidigt att tillämpningen av enprocentsregeln fortfarande är beroende av enskilda initiativ snarare än av en bred och systematisk implementering.

Sammanfattningsvis visar uppföljningen att regionen har etablerat flera strukturer och genomfört insatser som stärker arbetet med gestaltad livsmiljö och hållbar samhällsutveckling. Samtidigt kvarstår utmaningar kopplade till resurser, prioriteringar och långsiktighet. För att ytterligare stärka genomslaget för området gestaltad livsmiljö krävs fortsatt kompetensutveckling, tydligare processer samt ett uthålligt arbete för att förankra frågorna hos fler aktörer i hela regionen.

7.6 Nationella minoriteters och urfolket samernas kultur och språk

Samtliga verksamheter redovisar ett brett och återkommande arbete för att stärka och synliggöra sydsamisk kultur i regionen. Detta sker bland annat genom samisk scenkonst, inköp av samisk bildkonst och slöjd samt samverkan med samiska verksamheter. Insatserna

ligger tydligt i linje med kulturplanens fokus på samiskt inflytande, långsiktighet och ett synliggörande av samisk kultur i både nutid och framtid.

Det samiska kulturnätverket Viermie K erhåller verksamhetsbidrag från Region Jämtland Härjedalen och övriga norrlandsregioner, vilket bidrar till att skapa stabilitet och kontinuitet. Även Stiftelsen Gaaltije får verksamhetsbidrag från Region Jämtland Härjedalen. Gaaltije bedriver ett långsiktigt utvecklingsarbete med målsättningen att vara ett samiskt museum i ett sydsamiskt område. För detta ändamål har vissa särskilda stöd avsatts samtidigt som det konstateras att det saknas en tydligt formulerad politisk ambition på regional nivå kring detta.

Konkreta exempel på att främja samisk kultur och språk är samarbetet mellan Estrad Norr och Giron Sámi Teáhter kring produktionen "Ursäkten". Därtill har antalet ansökningar om kulturstöd från samiska verksamheter ökat, vilket kan ses som ett uttryck för både ett växande behov och ett stärkt förtroende för regionens stödstrukturer. Ett annat prioriterat område är att säkerställa arkiv som skapats av nationella minoriteter och urfolket samerna för framtiden. Här pågår ett arbete inom arkivet i samverkan med Gaaltije.

För att stärka kunskapen om nationella minoriteters kultur och språk har biblioteksutveckling inom regionen tillsammans med övriga norrlandsregioner utvecklat digitala utbildningspaket. Detta kompletteras av etableringen av nätverket Tjoeventenh, som bidrar till ökad kunskapsdelning och samverkan. Sammantaget visar uppföljningen på en bredd i arbetet – från produktion och stöd till kunskapsuppbyggnad och strukturell utveckling – samtidigt som behovet av tydligare politisk riktning och långsiktiga beslut framstår som en fortsatt utmaning. Arbetet kring övriga nationella minoriteter är också en utmaning där insatser inte sker i samma omfattning som kring den samiska kulturen.

7.7 Professionella kulturskapares villkor samt kulturella och kreativa branscher

Inom fokusområdet beskriver verksamheterna att kulturplanens intentioner har omsatts genom flera kompletterande insatser. Dessa omfattar bland annat residens inom olika konstområden, arvodering enligt gällande riktlinjer och rekommendationer, kompetensutvecklande insatser, arbete med lokala leverantörer inom kulturella och kreativa branscher samt nätverkande mellan kulturskapare. MU-avtalet, det vill säga medverkande- och utställningsersättning, ska tillämpas vid utställningar. Detta sker inom regionens egen verksamhet men inte hos Jamtli. När det gäller möjligheten att införa ett resurscentrum för bild och form konstateras att någon formell utredning ännu inte genomförts. Det rådande ekonomiska läget bedöms försvåra möjligheten till detta inom den närmaste tiden, vilket innebär att denna målsättning får hanteras genom andra, mer resurseffektiva former av stöd och samverkan.

Kulturplanens övergripande utvecklingsbehov är att öka möjligheterna att vara yrkesverksam kulturskapare i länet. Här finns tydliga beröringspunkter med regionens Plan för kulturella och kreativa branscher i Jämtland Härjedalen 2023–2027 (RUN/113/2022), som i stor utsträckning styr arbetet inom detta fokusområde och följs upp årligen av regionala utvecklingsnämnden. Huruvida möjligheterna att vara yrkesverksam

kulturskapare har ökat eller inte är dock svårt att mäta då tillgängliga indikatorer är begränsade.

Statistiska underlag pekar på strukturella utmaningar. Andelen årsarbeten inom kultursamverkansmodellens verksamheter som avser kärnkompetens har under kulturplanens första år minskat något, till 45 %, jämfört med 48 % under föregående planperiod (2019–2023). Därtill ligger Jämtlands län lägst i landet vad gäller andel företag inom kulturella och kreativa branscher, med 5,1 % jämfört med riksgenomsnittets 9 %. Bland samtliga förvärvsarbetande i länet är endast 2,3 % sysselsatta inom kulturella och kreativa branscher⁵. Detta indikerar att de strukturella förutsättningarna för yrkesverksamma kulturskapare fortsatt är svaga, trots pågående insatser.

En annan uttalad målsättning är att synliggöra de regionala kulturverksamheternas betydelse som arbetsgivare för fria professionella kulturskapare. Här framgår att Estrad Norr, Kulturutveckling samt de fria scenkonstgrupperna står för en betydande andel av anställningar inom produktioner och aktiviteter. Samtidigt visar minskningen av årsarbeten kopplade till kärnkompetens att denna roll som arbetsgivare kan ha försvagats något i jämförelse med föregående planperiod, vilket kan få konsekvenser för kontinuitet och långsiktig kompetensuppbyggnad.

Målet att öka möjligheterna till utbildning och kompetensutveckling samt att stärka kompetensförsörjningen är svårt att följa upp, då mätbara indikatorer saknas. Under planperioden har Mittuniversitetet dock utvecklat en ny kurs som delvis riktar sig till professionella kulturskapare, vilket utgör ett positivt tillskott. I övrigt har inga nya utbildningsinsatser initierats utifrån ett tydligt kompetensförsörjningsperspektiv, vilket kan ses som en utvecklingsbehov framåt.

När det gäller konstnärlig förnyelse har regionen arbetat aktivt med residens inom flera konstområden, där residens inom dans, folk- och världsmusik samt bild- och form redan är etablerade. Initiativ finns även för att starta ett nytt residens inom konsthantverk under 2026. Residensverksamheten framstår därmed som ett tydligt verktyg för att både stimulera konstnärlig utveckling och stärka kulturskapares villkor, även om omfattningen fortfarande är begränsad i relation till de samlade behoven.

Sammanfattningsvis visar uppföljningen att fokusområdet i huvudsak har omsatts i enlighet med kulturplanens formuleringar, framför allt genom residens, uppdrag, arvodering, kompetensutveckling och nätverkande. Samtidigt kvarstår betydande strukturella utmaningar när det gäller mätbarhet, långsiktighet och faktiska försörjningsmöjligheter för yrkesverksamma kulturskapare. Det fortsatta arbetet, inte minst efter 2027 då den regionala planen för kulturella och kreativa branscher löper ut, behöver tydligare visa hur erfarenheterna tas vidare och omsätts i stärkt arbetsmarknad och mer hållbara villkor för professionella kulturskapare. Erfarenheterna från interregrojekten Samspel 63 och Mid Nordic Visual Lab, som båda avslutas under 2026, bärs också med i kommande arbete.

⁵ Uppföljningsrapport: Uppföljning av plan för kulturella och kreativa branscher i Jämtland Härjedalen 2025 (RUN/33/2025)

7.8 Sammanfattning och utvecklingsbehov

Utöver det som tydligt omfattas av kulturplanens fokusområden finns ett antal perspektiv som bedöms vara av hög relevans för kulturens långsiktiga förutsättningar, men som inte framträder lika tydligt i kulturplanens strukturer. Ett växande utvecklingsområde som saknas i kulturplanen är exempelvis kulturell beredskap. Här arbetar verksamheter inom kulturarv mer strukturerat, bland annat utifrån sina roller kopplade till samlingsförvaltning, dokumentation, krisberedskap och kontinuitetsplanering. Inom övriga kulturverksamheter är arbetet med kulturell beredskap däremot mindre utvecklat och pågår i begränsad omfattning. Detta pekar på ett behov av ökad kunskap och samordning kring kulturens roll i totalförsvaret, där kultur inte enbart ses som en sektor för krisåterhämtning utan också som en viktig del av samhällets motståndskraft, identitet och demokratiska värden.

Återkommande beskrivs upplevelser av bristande långsiktighet och ett starkt projektberoende arbetssätt. Sena budgetbeslut, begränsad bemanning och kravet på att bära många parallella roller framhålls som faktorer som påverkar både kvalitet, arbetsmiljö och möjligheter till strategisk utveckling. Flera verksamheter pekar även på avsaknaden av fungerande referens- och utvecklingsgrupper på verksamhetsnivå, vilket kan begränsa dialog, förankring och lärande över tid. Praktiska hinder kopplade till tillgänglighet i befintliga lokaler lyfts som särskilt utmanande, inte minst i glesbygd där alternativa lokaler ofta saknas. Då den turnerade scenkonstverksamheten tvingas använda lokaler som har begränsningar i tillgänglighet och praktiska förutsättningar så påverkar det både arbetsmiljö och kvalitet.

Vidare uppmärksammas behovet av fler regionala grundutbildningar inom flera konstområden. I dag innebär avsaknaden av konstnärliga utbildningar ofta att personer behöver flytta från regionen, vilket riskerar att försvaga och urholka den kulturella och konsytnärliga kärnan och den långsiktiga kompetensförsörjningen.

Samtidigt identifieras ett antal ambitioner i kulturplanen som inte framträder lika tydligt i verksamheternas återslag. Detta gäller exempelvis kulturens roll i regional utveckling, för attraktivitet och samhällsbyggande, liksom den strategiska samordningen med enskilda kommuner, kommunförbund och Kultur Z. Dessa perspektiv finns huvudsakligen på en övergripande strategisk nivå i kulturplanen och har i mindre utsträckning konkretiserats eller speglats i verksamheternas beskrivningar, som i stället ofta fokuserar på lokala eller regionala exempel och direkta operativa insatser.

På motsvarande sätt framträder internationalisering och internationella perspektiv tydligt i kulturplanen, medan det i verksamheternas redovisningar är mindre framträdande, vilket kan tyda på att internationella ambitioner främst hanteras på regional strategisk nivå snarare än inom den dagliga verksamheten.

Regionens roll gentemot kommunerna har traditionellt varit att komplettera den kommunala kulturverksamheten som i princip består av kulturskola, folkbibliotek samt vissa föreningsbidrag. I takt med en allt svårare kompetensförsörjning inom exempelvis bibliotek och minskade kommunala resurser för kulturskola och föreningsliv så noteras en viss förskjutning, även mot en kompenserande roll. Kultursamverkansmodellen adresserar detta faktum att det krävs en strukturerad samverkan på alla nivåer för att nå de mål som politiken har satt upp för oss och en utmaning framåt är att, med begränsade resurser

strukturera och tydliggöra den samverkan som är nödvändig för att nå politikens prioriteringar-

På flera håll talas det också om möjligheter till en breddad finansiering och det pågår också initiativ på nationell nivå för att öka incitamenten för detta. Samtidigt är en breddad och kompletterande finansiering avhängigt av att det finns en stabil grundfinansiering vilket både näringslivet själv samt myndigheten för kulturanalys konstaterar.

Kulturplanen innehåller även tydliga ambitioner kring systematisk uppföljning och analys, liksom utveckling av gemensamma metoder för utvärdering i samverkan med andra regioner och akademien. Dessa delar kopplas i hög grad till strävan efter ett mer rättssäkert, transparent och kunskapsbaserat arbetssätt. I verksamheternas beskrivningar framstår detta dock snarare som ett övergripande administrativt och strukturellt utvecklingsområde än som en integrerad del av det dagliga arbetet.

Slutligen kan konstateras att det socioekonomiska perspektivet, som är tydligt formulerat i kulturplanen, upplevs som svårt att omsätta i praktiken. Verksamheterna tenderar i stället att beskriva sitt arbete utifrån mer konkreta och etablerade tillgänglighetsdimensioner såsom ålder, funktionsvariation och geografi. Detta pekar på en utmaning i att operationalisera det socioekonomiska perspektivet på ett sätt som är både begripligt och praktiskt genomförbart inom ramen för befintliga strukturer och resurser.

Sammantaget visar detta att det dels finns ett glapp mellan vissa övergripande strategiska ambitioner i kulturplanen och de förutsättningar och prioriteringar som verksamheterna upplever i sin vardag, dels utmaningar i såväl ekonomi och flernivåsamverkan. Dessa iakttagelser utgör ett viktigt underlag för fortsatt utveckling av styrning, samordning och långsiktighet i kommande planperioder.

8 Hänvisning

Rapporten bygger i första hand på data som är inrapporterad i Kulturdatabasen, då det är den som är underlag för nationell statistik, men även verksamheternas egna verksamhetsberättelser. Verksamheternas egna redovisningar finns i regionens diarium;

Estrad Norr – RUN/81/2024

Kulturutveckling – RUN/81/2024

Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD) – RUN/82/2024

Stiftelsen Jamtli – RUN/83/2024

Föreningsarkivet i Jämtlands län – RUN/84/2024

Riksteatern J/H – RUN/85/2023

Bilaga 1 - Regionens egna nyckeltal

Regionen har beslutat att följa ett antal nyckeltal över tid gällande regionens egen kulturverksamhet, det vill säga Estrad Norr och Kulturutveckling.

Antal aktiviteter genomförda för barn och unga per kommun⁶

År	Berg	Bräcke	Härjedalen	Krokom	Ragunda	Strömsund	Åre	Östersund	Totalt
2018	47	57	50	53	29	103	75	293	707
2019	60	44	36	69	49	107	64	255	684
2020	7	12	7	19	5	19	14	48	131
2021	10	35	9	52	7	41	29	153	336
2022	24	24	24	93	9	40	47	240	501
2023	39	32	25	92	25	54	15	357	639
2024	19	20	11	68	10	44	12	271	455
2025	21	16	25	68	22	28	14	271	465

Geografisk spridning av antal främjande kulturaktiviteter per kommun⁷

År	Berg	Bräcke	Härjedalen	Krokom	Ragunda	Strömsund	Åre	Östersund	Totalt
2018	28	38	38	28	39	32	23	357	583
2019	29	18	22	40	19	54	39	282	503
2020	2	8	11	13	5	21	10	53	123
2021	15	29	18	47	28	33	36	176	382
2022	22	22	32	64	35	22	51	350	598
2023	14	17	38	75	36	31	29	328	568
2024	16	14	19	46	25	32	26	352	530
2025	17	14	20	41	20	17	27	591	747

Geografisk spridning av antal föreställningar per kommun⁸

År	Berg	Bräcke	Härjedalen	Krokom	Ragunda	Strömsund	Åre	Östersund	Totalt
2018	47	40	30	55	16	74	49	219	530
2019	47	48	23	65	35	62	43	151	474
2020	10	14	2	20	5	22	11	53	137
2021	7	53	13	62	2	73	23	102	335
2022	23	24	25	97	13	57	42	187	468
2023	41	26	17	39	32	41	10	206	412
2024	15	20	13	56	14	41	8	215	382
2025	18	15	19	59	14	45	8	128	306

⁶ Samtliga aktiviteter, föreställningar och konserter, inom Estrad Norr och Kulturutvecklings verksamheter, för barn och unga upp till 18 år enligt FN:s definition per kommun i länet.

⁷ Samtliga främjande aktiviteter (ej föreställningar och konserter), inom Estrad Norr och Kulturutvecklings verksamheter, per kommun i länet.

⁸ Samtliga föreställningar och konserter, egenproduktion och mottagna gästspel, inom Estrad Norr, per kommun i länet.

Främjande kulturaktiviteter per verksamhetsområde totalt⁹

År	Bild- konsten	Design- centrum	Filmpool	Hem- slöjden	Bibliotek och litteratur	Estrad Norr	Totalt
2018	165	51	196	152	#	78	642
2019	87	48	118	139	27	24	443
2020	11	8	47	21	25	18	130
2021	50	23	141	88	57	54	413
2022	77	50	164	89	112	110	602
2023	83	17	248	98	35	87	568
2024	109	43	198	139	31	69	589
2025	113	105	189	162	35	205	809

Främjande kulturaktiviteter per verksamhetsområde för barn och unga till och med 17 år¹⁰

År	Bild- konsten	Design- centrum	Filmpool	Hem- slöjden	Bibliotek och litteratur	Estrad Norr	Totalt
2018	60	0	110	32	#	8	210
2019	35	7	95	55	8	9	209
2020	10	0	31	2	1	4	48
2021	12	0	74	6	28	25	145
2022	32	1	78	22	7	54	194
2023	33	4	172	21	12	24	266
2024	45	5	132	20	16	32	250
2025	62	5	119	56	8	49	299

⁹ Samtliga främjande aktiviteter (ej föreställningar och konserter), fysiska som digitala, inom och utom länet, inom Estrad Norr och Kulturutvecklings egna verksamheter totalt.

¹⁰ Samtliga främjande aktiviteter för barn och unga upp till 18 år enligt FN:s definition, fysiska som digitala, inom och utom länet, inom Estrad Norr och Kulturutvecklings egna verksamheter totalt.